

ג ל י ר נ ר ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ סנת הטס-עסר
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסדרות נסי מזרחי באמריקה

16

בהר (תשי"ז) כ"ה ל"ה - ל"ח אסור רביית
עיינן גם גליון בהר תש"ג וצרפתו לגליוננו.

א. טאלה כללית

בבא מציעא ע"ד ע' ב' :

ואלו עוברין בלא חשעה. המלוה (ברביית) והלוה (ברביית) והערב והעדים
וחכמים אומרים: אף הסופר, עובדים משום (ויקרא כ"ה ל"ו) "את כספך לא
חתן בנשך" ומשום (ס"ו ל"ו) "אל תקח מאתו נשך" ומשום (סמות כ"ב) "לא חתיה
לו כנשה" ומשום (ס"ט) "ולא תשימון עליו נשך" ומשום (ויקרא י"ט) "ולפני
עור לא חתן מכסול".

1x) התוכל להסביר למה הקרימה הגמרא את פ' ל"ו (את כספך לא חתן...) ("...")
ואחריה את ל"ו ("אל תקח מאתו..."), ולמה לא הלכה לפי סדר הפסוקים
בתורה?

2) מה ענין הפ' ויקרא י"ט ו"ד ולפני עור לא חתן מכסול" לאסור
רביית, והלא המלוה והלוה אינם "עורים" כי יודעים הם אשר לפניהם?
וע' גליון תשי"א קדושים טאלה א.

ל"ה וכי ימך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו...

רס"י: ד"ה והחזקת בו: אל תניחנהו סירד ויפל ויהיה קשה להקטין, אלא חזקתו
מטעם מוטת היד, למה זה דומה? למטאוי שעל החמור, עודתו על החמור -
אחד תופש בו ומעמידו; נפל לארץ - חמשה אין מעמידין אותו.

- 1) מה קשה לרס"י בפסוקנו?
2x) למה השתמש רס"י בשני פעלים "סירד ויפל" ולא השתמש באחד?
3x) לשם מה הביא רס"י כאן את מכל החמור - מה רצה להבהיר על ידי כך?
4x) מה ראה בעל הטעמים להפסיק באתחחתא במלת "עמך" ולא - כפי
שנראה נכון יותר - במלת "בו"?

ג. ל"ו ד"ה אל תקח מאתו

כלי יקר: מה שנאמר "אל תקח מאתו" משמע אבל מעטיר מותר ליקח? וכך בפרשת
מספטים (סמות כ"ב כ"ד) נאמר "אם כסף תלוה את עמי את העני עמך... לא
תשימון עליו נשך" לכן כתבה התורה בדברים (כ"ג כ"א): "...ולאחיך לא
תשיך" - כל שהוא אחיך לא תשיך לו, ואע"פ שהלוה מרויח בזה. כי עיקר
טעם אסור רביית הוא לפי שהוא מסיר מדת הבטחון. כי בעל משא ומתן עיניו
נשואות אל ה', לפי שהוא מסופק אם ירויח אם לא, אבל הנותן ברביית-רויח
סלו ידוע וקצוב וסומך על ערבותו שבידו ומן ה' יסור לבו. ומה שגם הלוה
עובר בלאו, לפי שהוא מחטיא את המלוה ומסירו ממת הבטחון, כנודע מדבר
המלוים ברביית טרובם מקטני אמנה ואבירי לב, הרחוקים מצדקה - מצד כי
אין בטחונם בה'. וזה טעם אסור רביית בכל מקום....

1) מה פירוש "ואע"פ שהלוה מרויח בזה"?

2) אם כן הוא - כפי דברי הכלי יקר - שאין כל הבזל לדין אסור נשך
בין אם הלוה הוא עני ולבין אם הוא עשיר, מה טעם דברה התורה
בלוה עני דוקא?

3x) התוכל להסביר - לפי דעתו של בעל הכלי יקר - למה אם נתן כספו
לאחר על מנת שיסחור בו ויהיה הנותן עמו סותף לשליש או לרבע
(או לאיזה חלק שיקבע ביניהם) - מותר ואם מלוה לו על מנת שישלם
לו רביית אפילו אחוז אחד - אסור?

ד. ל"ו: את כספך לא חתן לו בנשך ובמרביית לא חתן אכלך.

כלי יקר: והזכיר לשון "נשך" ו"מרביית", כי אצל הלוה נקרא "נשך", כי הרביית
דומה לנחש על דרך הנושך בעקבי הנותן פרוטה קטנה והולך ומבצבץ
ונופח עד קדקדו, ומחחילה אין ניכר, עד עלות חמתו לאין מרפא.
ואצל המלוה נקרא "מרביית", שמרבה הונו ורכושו....

התוכל להסביר - ע"פ באורו את שני המוסגים "נשך" ו"תרביית" -
למה נאמר במחצית הראשונה של הפ' "לא חתן לו" ובמחצית השנייה
לא נאמר "לו" כי אם "ובמרביית לא חתן..."?

הטאלות המסומנות x קשות והמסומנות xx קשות ביותר, יפתור כ"א לפי הבנתו.